

17. 1-5 EYLÜL
2010
İSTANBUL
ULUSLARARASI
EĞİTİMDE YARATICI DRAMA
KONGRESİ

YARATICI
DRAMA
SOSYAL
BİLİNÇLENME ve
HAKLAR EĞİTİMİ

Yayına Hazırlayanlar: Ali Kırkar - Nilay Yılmaz

Bu kitabın son düzeltmeleri. Doç. Dr. Ömer Adıgüzel
Bil. Uzm. Özlem Gökbulut ve Orhan Güney Çınar
tarafından yapılmıştır.

Yayına Hazırlayanlar:

Ali Kırkar

Dr. Nilay Yılmaz

17. ULUSLARARASI EĞİTİMDE YARATICI DRAMA SEMİNERİ VE KONGRESİ

ISBN 978-605-318-087-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2015, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Mart 2015, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Ayşegül Eroğlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Hilal Sultan Coşkun

Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı

Baskı: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Ltd. Sti
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 770. Sokak No: 105/A

Yenimahalle/ANKARA
(0312-394 55 90)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 13987

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet:www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

SUNUŞ

"Yaratıcı Drama Aracılığı ile Sosyal Bilinçlenme ve Haklar Eğitimi" başlığı ile İstanbul Şubemiz tarafından gerçekleştirilen 17.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminer ve Kongresi, 1-5 Eylül 2010 tarihleri arasında yapılmış, ilgi ile karşılanmış ve büyük bir katılım sağlanmıştı...

İstanbul şubemizden 60 gönüllü ile yürüyen kongremize 450'e yakın kişi atölyelere aktif olarak katılmış, dinleyici, yuvarlak masa toplantıları ve sanatsal etkinliklere katılımla birlikte bu sayı 2200'e ulaşmıştır. Kongremiz bize sosyal bilinçlenme ve haklar eğitimi konusunda çalışan demokratik kitle örgütlerinin azlığını, var olanların da yaratıcı drama alanı ve yöntemini hiç tanımadığını, dolayısıyla yaratıcı drama gibi etkili bir yöntemden yararlanamadıklarını göstermiştir. Konuyla ilgili bildiri sayısının azlığı da bu belirlemeyi doğrulamaktadır. Kongremizin başka bir özelliği ise yaratıcı drama alanında tematik bir buluşmanın gerçekleşmiş olmasıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki Kadir Has Üniversitesi'nin bize sunduğu muhteşem binanın da kendine özgü yapısı yaratıcı drama kongremizin amaçlarına ulaşmada bizlere çok kolaylıklar sağlamıştır. Kadir Has Üniversitesi Rektörlüğü'ne bu işbirliğinden dolayı teşekkür ederiz.

Türkiye'de 1985 yılından beri düzenlenen seminer ve kongre kitaplarının yayınlanması, Derneğimizin son zamanlarda en önemli çalışmalarından birini oluşturmaktadır. Bugüne kadar ne yazık ki sahip olduğumuz ve çok önemli bilgi ve deneyimlerin paylaşıldığı bu arşiv zenginliğimizi hızlıca kitap haline getiremedik. Derneğimizin öncelikle nitelikli, etik ve akademik drama eğitmenleri yetiştirme sürecinden ödün vermeden, Türkiye'de yaratıcı drama alanındaki eğitim çalışmalarına verdiği ağırlık, birden fazla konuya odaklanmamıza da neden olmuş ve kitaplarımızın yayınlanma süreci bu nedenle gecikmiştir.

Pegem A Yayınları ile işbirliği sürecimiz 2013 yılında 21. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri'nin Ritüeller ve Yaratıcı Drama başlığında yayınlanması ile başlamış ve elinizde bulunan bu kitap çalışmasıyla da devam etmektedir. Pegem A Yayınlarının tüm kadrosunun kitaplarımız üzerinde yaptığı titiz çalışmalardan dolayı kendilerine teşekkür ediyoruz.

"Sosyal Bilinçlenme, Haklar Eğitimi ve Yaratıcı Drama" başlığını taşıyan bu kitabımızın içeriği kongrede sunulan bildiri, yönetilen atölye ve diğer çalışmalardan derlenerek oluşturulmuştur. Drama eğitmenlerimiz Dr. Nilay Yılmaz ve Blm. Uzm. Ali Kırkar'ın başkanlığında derlenen bu çalışmanın altında pek çok kişinin emeği ve imzası bulunmaktadır. İstanbul şubemiz ve genel merkezden tüm üye ve katılımcılarımızın katkılarından dolayı kendilerine de teşekkür ederim.

Yaratıcı drama seminer ve kongrelerimizin kitap haline getirilmesi demokratik bir kitle örgütü olan Derneğimizin yaratıcı drama alanını yaygınlaştırma amaçlarından biri olarak da değerlendirilebilir. 1985 yılından beri düzenlenen tüm toplantılarımızı daha somut ve kalıcı hale getirmek için bu tür çalışmaların basılı olarak büyük bir kısmını yaşama geçireceğimizi umuyorum.

Yaratıcı drama ile tüm güzel düşlerinizin gerçekleşmesi dileği ile...

Doç. Dr. Ömer Adıgüzel
Çağdaş Drama Derneği Genel Başkanı

İÇİNDEKİLER

Sunuş	iii
Açılış Konuşmaları	1
“Olmak” ya da “Farkında Olmak...”	1
Açılış Konuşmaları	9
İnteraktif Tiyatro: Program Yapılandırma	33
Yaratıcı Drama Oyunları ve Değerler Öğretimi	57
Özet	57
Anlatı ve Animasyon Tiyatrosu	77
Acil Serviste Bir “Junkie”	95
Özet	95
İnsan Hakları İnsanın Yazdıkları	105
Ezilenlerin Tiyatrosu ve Yerli Hakları	121
Ekler	131

1. BÖLÜM

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Ali Kırkar

Çağdaş Drama Derneği, İstanbul Şube Başkanı

“OLMAK” YA DA “FARKINDA OLMAK...”

Shakespeare'nin Hamlet'e söylediği “olmak ya da olmamak” sorgulamasının ön koşulu “var olmak”tır. Olmayan şeyin sorgulaması düşünülemez. “Var olma”nın ise yeterli olmadığı günler yaşıyoruz. Günümüzün kuşatılmış, post-modern insanı için bu sorgulama “olmak mı, farkında olmak mı?” boyutuna geçmek zorundadır.

Kendimin farkında mıyım?

Çevrem farkında mıyım?

Dünyanın farkında mıyım?

Doğanın hepimize kimi ortak kimi farklı şeyler bağışlamış olduğunun farkında mıyım?

Savaşların gerçek nedeninin farkında mıyım?..

Bu sorular kaçınılmaz olarak “sosyal bilinçlenme” serüveninin başlangıç sorularıdır.

Yaratıcı drama, hem bu soruları sorduran hem de bu soruların yanıtlarını bulmamıza yardımcı olan bir yöntemdir. Disiplinlerarası bir yöntem olarak yaratıcı drama, bilimsel ve estetik bir eğitim yaklaşımıdır.

Çağdaş Drama Derneği, 1990 yılından bugüne Türkiye’de bu yöntemi eğitimin her düzleminde ve tüm yaşam alanlarında bir gereklilik olarak sunmanın ve yaygınlaştırmanın mutluluğunu yaşıyor. 17. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri ve Kongresi de bu mutluluğun paylaşımına dönüşmesi ve çoğalmasının somut bir göstergesidir.

Finlandiya’dan, Amerika’dan, Küba’dan, Almanya’dan, Norveç’ten ve İngiltere’den gelip İstanbul’da buluşanların bir meselesi var. Bu mesele, “var olmak yetmez, farkında olmak gerek” bilincidir.

Çağdaş Drama Derneği olarak bu meseleye emek ve yürek koyan herkese ve destekçi kurumlara teşekkür ederiz...

Prof. Dr. İnci San*

Sevgili Dostlar, Arkadaşlar! **

1982'den bu yana yaratıcı drama alanındaki gelişmelere göz attığımızda, geldiğimiz noktada hemen hepinizin çok ya da az ama kesinlikle katkınız olduğunu biliyorum.. Gerek okulöncesi ve ilköğretimde gerek yetişkin eğitimi, müze eğitim-biliminde gerekse tiyatro eğitim-biliminde, sanatlar eğitim-biliminde yaratıcı dramının sosyalleştiren, eğiten ve sosyal bilinç kazandıran rolü artık açıkça anlaşıl-mıştır. Bunda hepinizin katkısı vardır ve bu süreç zenginleşerek devam edecektir.

İlk yıllarda bize yol gösteren, her açıdan öğretmenlerimiz olan Wolfgang Nickel, Dagmar Dörger, John Somers, Pamela Bowell başta olmak üzere, her yeni seminerde atelye liderliği yapan tüm dostlara teşekkür borçluyuz. Aynı biçimde, önce yüksek lisans derslerinde sonar lisans düzeyinde de drama dersleri verenlerle bu süreç daha uzun ve disiplinli programlar halinde süregeldi. En başlardaki çabalar semeresini çoktan verdi.

Okullara da giren bu dersler değişik biçimlerde de olsa, çocuk ve gençlerimize “neşe içinde öğrenmeyi” tattırdı. Ezber olmadan, düşünerek, sorgulayarak, çözüm bularak yaratıcı bir eğitimden geçme olgusu, tüm diğer geleneksel öğrenme biçimleri yanı sıra ve onlara rağmen yankı buldu, eğitimciler ve velilerce benimsendi. Diliyorum ki toplumumuzdaki beklenen değişiklikler bir an önce gerçekleşsin ve bu konu daha da yaygınlaşsın, geniş kitlelerce ve yönetimlerce etkileyici ve doğru biçimde kabul görsün.

* ÇDD Onursal Başkanı Prof. Dr. İnci San'ın Açılış Konuşması

** Sağlık sorunları nedeniyle açılışa katılamayan, Onursal Başkanımız Prof. Dr. İnci San'ın konuşması Dr. Tülay Üstündağ tarafından okunmuştur.

Orhan Pamuk, Ekim 2008'de Milliyet Kitap Eki'nde yayınlanan, Masumiyet Müzesi romanının oluşumu hakkındaki yazısının bir yerinde şöyle diyor: "Sırf bir eşyaya bakarak bir hikaye, bir roman düşleyebileceğimi (...) Masumiyet Müzesi adlı eserim çıkmadan önce de keşfetmiştim... Bir dizi eşyayı içgüdüyle seçtikten sonar önümüze koyup onları bir hikayeye birleştirip, kahramanların hayatlarına nasıl katabileceğimizi düşünüyorsak, bir roman kurmaya başlamışız demektir."

Orhan Pamuk, söz konusu roman üzerinde çalışmaya 2001'de başladığını yazıyor. Şöyle bir düşündüm; eşyalardan, nesnelere, yepyeni, ayrıksı ilişkiler ve imgeler çıkarmamız, depdeğişik imgeler yaratı öykülere ve düşsel karakterlerin yaşam öykülerine uzandığımız çalışmalar 80'li yıllarda başlamamış mıydı?

Pamuk, aynı yazıda "İncelmiş Marksist kuramın bize yabancılaştığımızı anımsattığı eşyalarla, hayatımız boyunca tek tek ne kadar yoğun, kişisel ve duygusal ilişkiler kurduğumuzu hatırlamak"tan da söz ediyor. Biz bunu da epeydir yapıyorduk. İmgeler dünyamızı kurmak için bu bir yöntemdi. Aynı zamanda toplumsal tarih müzeleri, ünlü kişilere ait ev-müzeler, hatta etnoğrafik müzeler de çalışma ortamlarımız değil miydi? Ayrıca biliyorduk ki imgeler her türlü sanatsal yaratmanın ana malzemesi, sanatsal yaratma yordamıydı.

Ya mektuplar? Ve ayrıntıların farkına varma... Bunları söz gelimi John Somers ile çalışmıştık. Ötekileştirmeyi, bağımlılık sorununu Pamela Howell ile, "karşılaşmaları" Wolfgang ile, sosyal bilinçlenmeyi Brecht çalışmaları ile tanımıştık. Basında (başlıca Cumhuriyet Gazetesi'nde) Temmuz ayındaki Avignon Tiyatro Festivali'nde Baal'in François Orsoni'nin değişik bir yorumuyla oynandığına ilişkin uzunca haberi (29. 07. 2010) okuyunca Baal'i biraz olsun tanıdığımızı sevinmiyor muyuz? Ezilenler sözünü duyunca Ezilenler Tiyatrosu ve Augusto Boal'in yöntemini anımsamıyor muyuz? Farkındalık yaratma, empati, duygudaşlık kurma, sosyal bilinç kazanma, sorgulama, sorumluluk alma gibi kavramlar ve olgular yaratıcı drama yoluyla daha çok yaşamımıza girmedi mi? Gelişmiş dediğimiz toplumlarda da ülkemizde de karşı karşıya kaldığımız değerler yitimi, umursamazlık, yerindeliği olan geleneklerden kopma, özensizlik ve yarı bilisizlik (cahillik), ya da yarım bilgilere sahip olup derinleşmeme gibi olgulara karşı savaşım vermek durumunda olduğumuz kesin. Doğru eğitim, gerçeklere dayalı bilgilerle donatılma ve kültürel açıdan geliştirilme ise yöntemler arasında yaratıcı dramının önemini, etkinliklerimizle, yayınlarımızla sürekli vurgulamalıyız.

Bu açıdan 17. Uluslararası Yaratıcı Drama Semineri'nin başarılı geçmesi de çok önemlidir. Herkese kolay gelsin.

Saygı ve sevgilerimle...

*Yrd. Doç. Dr. Ömer ADIGÜZEL **

Ömer Adıgüzel

Çağdaş Drama Derneği Genel Başkanı

Kadir Has Üniversitesi'nin Sayın Rektörü, Dekanları, Öğretim Elemanları, Değerli Üyelerimiz, Katılımcılarımız ve Drama Dünyasının Sevgili konukları 17. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri ve Kongresine hoşgeldiniz.

1985 yılında başlayan “Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerleri”nin önemli sonuçları olmuştur. Bunlardan biri hiç kuşku yok ki yaratıcı drama çalışmalarının ülkemizdeki akademik ortamlarda tartışılmaya başlamasında önemli bir ivme oluşturmaktadır. 1980’li yıllarda gerçekleşen Prof. Dr. İnci San ve Tamer Levent buluşması ve Türkiye’de yaratıcı dramanın gelişmesi adına birlikte yürüttükleri çalışmalar, kısa bir süre içerisinde eğitim, sanat ve tiyatro çevrelerinde yankısını göstermiş, gerçekleştirilen kuramsal ve uygulamalı çalışmalar yaratıcı drama alanının günümüzde bir bilim dalı olarak yer almasını sağlamıştır.

Çağdaş Drama Derneği’imiz aldığı bir kararla, bu seminerleri artık her yıl düzenlemektedir. Bu buluşmalar zaman zaman başladığı yer olan Ankara dışında Hatay, Adana, Eskişehir, Bursa gibi şube ve temsilciliklerimizin olduğu kentlerde gerçekleştirilmiştir. ÇDD İstanbul Şubesi en eski şubemiz olarak 17. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri’ne bu süreçte talip olmuş ve bugün açılışını

* ÇDD Genel Başkanı Yrd. Doç. Dr. Ömer Adıgüzel’in Açılış Konuşması

yaptığımız kongreyi de Kadir Has Üniversitesi ile işbirliğine girerek hazır hale getirmiştir.

Hepinizin bildiği gibi bu yıl İstanbul aynı zamanda “Kültür Başkenti” olarak birçok organizasyona ev sahipliği yapmaktadır. Pek çok tesadüf bir arada: İstanbul Kültür Başkenti... Dünya Barış Günü ve Derneğimizin 20.yılı...

2005'te dernek tüzüğümüzün amaç maddelerinde bir değişiklik yaptık. Eğitimde ve tiyatrodaki yaratıcı dramayı yaygınlaştırma maddesine sosyal yaşamı da ekledik. 2008'den beri de “Yaşam Boyu Başarı Ödülü” veriyoruz. İlkini Ankarada 2008 yılında İngiliz drama öncülerinden Dorothy Heatcote'a vermiştik. İkincisini de bu buluşmada Almanyadan Prof. Dr. Hans Wolfgang Nickel'e sunacağız. Prof. Dr. Nickel, ilk uluslararası seminerimizde ve sonraki buluşmalarda da bizimle. Türkiye'deki bu alandaki çalışmaların akademik ve uygulamalı olarak gelişmesinde önemli katkıları olan değerli bir bilim insanı, sanırım buradaki herkes Nickel'i çok iyi tanıyor.

1985-1999 “Yazılar” kitabını Prof. Dr. İnci San hocamıza armağan etmiştik. Yaratıcı Drama alanyazınından 1999 sonrası derlediğimiz “Yazılar II” ise ise Tamer Levent hocamıza armağınımızdır. Bir arşiv çalışmasıdır ve aynı zamanda bizim açımızdan bir “ahde vefa”dır. Burada kendisine sunmaktan, Çağdaş Drama Derneği'miz adına büyük bir mutluluk duyuyorum.

Değerli Konuklar,

Çağdaş Drama Derneği Yönetim Kurulu'muzun, Antalya'da düzenlenecek olan 18. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri'nde “Yaşam Boyu Başarı ve Onur Ödülü”nü John Somers'a verme kararı aldığımız bilgisini de burada duyurmak istiyorum. Kendisini içtenlikle kutluyor, kongre hazırlıklarında gösterdiği çalışmalarından ötürü İstanbul Şubemizin Yönetim Kuruluna, üyelerine, katılımcılarına ve bu buluşmaya ev sahipliği yapan Kadir Has Üniversitesi'ne içtenlikle teşekkür ederim.

Yaratıcı Drama ile tüm hayallerimizi gerçekleştirmeye doğru...

Prof. Dr. Mustafa AYDIN*

Değerli Misafirler; Sözlerime Çağdaş Drama Derneği ve Üniversitemiz işbirliği ile gerçekleştirilen Eğitimde Yaratıcı Drama Kongrelerinin 17. sine gelerek, bu önemli günde bizi yalnız bırakmadığınız için sizlere teşekkürlerimi sunarak başlamak istiyorum. Hepiniz hoş geldiniz, şeref verdiniz.

Üniversitemizin Güzel Sanatlar Fakültesi her zaman sanatla ve tiyatro ile iç içe olmuş ve sanat alanında değerli işler ve işbirlikleri yapmıştır. Bugün bu işbir-

* Kadir Has Üniversitesi Rektörü

liklerinden birine daha tanık olmaktan üniversitemiz adına gurur duyduğumu belirtmek isterim, ülkenin aydınlanma ve çağdaşlaşma yolunda dönüşümünü hedefleyen köklü bir derneği, Çağdaş Drama Derneği'ni kampüsümüzde misafir etmekten onur duyarız.

İletişim, etkileşim, empati ve sorun çözme Dramanın odak kazanımlarından, buradan hareketle dramanın insanlar ve ülkeler arası çelişkilerin çözümünde nasıl yaratıcı ve olumlu yönde dönüştürücü rol oynadığı artık günden güne kendini hissettiren bir gerçek olmaktadır.

Uluslararası ilişkilerde yaratıcı dramayla çatışma çözümü. Bu başlık bile üzerinde çok güzel çalışmalar yapılabilecek bir konu bence. Böyle bir seminer ve panel de yapmalısınız diye düşünüyorum. Umarım bunu dikkate alırsanız belki bir sonraki kongrenizde yer verirsiniz.

Kadir Has Üniversitesi kuruluşundan bu yana her alanda yaratıcılığa ve yeniliğe verdiği önemden taviz vermemiştir. İnsanın gelişimine, çağdaşlaşmasına önem veren ve burada bulunma amaçlarından birinin de bu olduğunu düşündüğüm siz değerleri misafirlerimizin bu amaç ile yaptığı her işi desteklemek her aydının görev ve sorumluluğudur. Unutmayalım ki değişim yaratmak ancak yeniliğe olan inanç ve kararlılıkla mümkündür. Buradan hareketle bu Kongre Üniversitemiz için önemini arttırmıştır. 17. Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresine tekrar hoşgeldiniz diyerek sözlerimi noktalıyorum. **

** Konuşmada tutulan notlardan özet olarak iletilmiştir.